

Dkt. Robert A. Peterson, Christology, Kipindi cha 3, Christology ya Mababa, Sehemu ya 2, Asili na Baraza la Nicaea

© 2024 Robert Peterson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Robert Peterson katika mafundisho yake kuhusu Christology. Huu ni kipindi cha 3, Christology ya Mababa, Sehemu ya 2, Asili na Baraza la Nicaea.

Tunaendelea na mihadhara yetu kuhusu Christology, haswa Christology ya Mababa; haswa zaidi, tuko juu ya Asili.

Alizaliwa karibu mwaka 185 na aliishi hadi miaka 254, alikuwa mwana wa wazazi Wakristo kutoka Alexandria na alihudumu kama mwakilishi wa theolojia ya Mashariki ndani ya kanisa. Baba yake aliuawa kishahidi wakati wa mateso ya Septimius Severus. Alikuwa mtoto mdogo na alijitolea kwa ajili ya kuuawa kishahidi, lakini mama yake alimlazimisha kubaki nyumbani kwa kuficha nguo zake.

Mwanafikra mwerevu, akiwa na umri wa miaka 18, tayari alikuwa mwalimu katika shule ya Clement, ambapo aliwafundisha wakatekumeni, yaani, watakaobatizwa. Baada ya kufanya hivi kwa miaka kadhaa, Origin kisha akajitolea kabisa kuendesha shule ya falsafa ya Kikristo. Huko, alifundisha Wakristo na wasio Wakristo na akawa maarufu sana.

Alihamisha makao yake makuu ya kufundisha na kuandika hadi Kaisaria mwaka 233. Wakati wa mateso chini ya Decius, aliteswa kiasi kwamba alikufa muda mfupi baada ya kuachiliwa kutoka gerezeni. Matokeo yake ya fasihi yalikuwa makubwa.

Aliandika makala 800, akakusanya Hexapla, akaandika maoni mengi, akajadiliana na mwanafalsafa wa Kirumi Celsus katika Contra Celsus, na akaandika theolojia ya kimfumo, Deprincipius. Alipendelea falsafa ya Kigiriki na hasa Neoplatonism, na alikuwa mtu mwenye utata kwa sababu mbalimbali. Hata hivyo, kwa upande wa mawazo ya Utatu wa Kikristo, wanatheolojia wengi wa Orthodox baadaye walikuwa na deni kubwa kwake, hasa Athanasius na Wakapadokia, yaani, Basil na Gregory wawili.

Mchango wake wa Utatu ulio wa kukumbukwa na wenye utata zaidi ulikuwa fundisho lake la kizazi cha milele cha Mwana na Baba. Halikuwa jambo jipya, lakini kwa Asili lilitumika kuelezea uhusiano kati ya Baba na Mwana. Alitofautisha alichomaanisha kwa kizazi cha wanadamu na anasema kwamba hakitokei kwa tendo lolote la nje, yaani, kizazi chake cha milele, bali kulingana na asili ya Mungu na milele bila mwanzo mwingine wowote isipokuwa kwa Mungu.

Hakuna maana basi kwamba Mwana hayupo, au Baba hana Mwana. Mwana hawezi kuonekana kama kiumbe kwa njia yoyote, dhidi ya theolojia ya baadaye ya Arian. Lakini kuna tatizo katika uelewa wa Mwanzo.

Anadhani kizazi cha Mwana kinatokea kwa tendo huru la mapenzi ya Baba, lakini ikiwa ni huru kabisa, je, inawezekana kufikiri kwamba Mwana huenda hakuwa? Ikiwa ndivyo, je, hii ina maana kwamba Mwana ni wa hadhi na kiini kidogo kuliko Baba? Asili inajaribu kuepuka hitimisho hili kwa kusisitiza tabia ya milele ya kizazi na kwamba hatupaswi kuelewa kitendo hiki kwa maneno ya kibinadamu. Kwa Asili, Baba na Mwana wana umoja wa asili na wanashiriki nguvu moja na ile ile, kwani hakuna tofauti kati yao. Hata hivyo Asili inasema Mwana hupata uungu wake kutoka kwa Baba, na angekataa kile ambacho Calvin alifundisha baadaye, kwamba Mwana ni autotheos, Mungu wa nafsi yake, kwani kwa Asili, Mwana na Roho wanashiriki katika uungu wa Baba kwa kutoka.

Kwa bahati mbaya, katika miaka ya baadaye, mkazo wa Mwanzo kuhusu kujitiisha kwa Mwana na Roho ulifungua mlango wa kukataa uungu wa Mwana na Waariani, ingawa hiyo haikuwa nia ya Mwanzo. Kwa upande wa Christology, Mwanzo ulisema kwamba umoja katika Kristo ulipatikana kupitia uharaka wa roho ya Kristo kati ya mwili wake na nembo. Wazo hili lilihusishwa na imani isiyo ya kibiblia ya Mwanzo kuhusu kuwepo kwa roho kabla ya hapo, na hivyo katika kisa cha Kristo, kulikuwa na roho moja maalum, kutokana na usafi na kujitolea kwake, ambayo iliweza kuingia katika muungano na nembo.

Kisha Mungu aliumba kwa ajili yake mwili safi wa mwanadamu usio na ufisadi, ambao uliweza kuifunika roho ya logos na kuwaruhusu kuteseka na kufa kama mwanadamu, kuifunika kama mwanadamu. Baada ya ufufuo, ubinadamu wa Yesu ulitukuzwa na kuabudiwa kwa njia ambayo mkazo haukuwa kwenye logos kuwa mwanadamu, bali kwa mwanadamu kuwa logos. Katika hatua hii, theolojia ya Mwanzo haikuwa na msaada, kwani alikuwa katika hatari ya kumfanya Kristo kuwa tofauti nasi kwa kiasi na mfano wa kipekee wa uhusiano wa ulimwengu wa mkamilifu na logos.

Zaidi ya hayo, Mwanzo ulifungua mlango wa Ukristo wa Nestoria wa baadaye kwa kuiona roho kama kitovu cha shughuli, jambo ambalo lilionekana kumaanisha kwamba katika Kristo ilikuwa aina ya utu maradufu. Katika hatua hii katika tafakari ya Ukristo, Mwanzo haukuweka wazi tofauti kati ya asili na mtu na hivyo haukuweka umoja wa Kristo katika nafsi ya Mwana, jambo ambalo Ukristo wa baadaye ulifanya. Kwa hivyo, Mwanzo ulifungua mlango wa uzushi wa baadaye ndani ya Kanisa ambao Kanisa lingelazimika kufikiria na kukataa, na labda uzushi muhimu zaidi katika upeo huu ulikuwa ule wa Uariani, uzushi ambao sasa tunaelekeza mawazo yetu.

Baraza la Nicaea na Uariani. Baada ya Ugnostiki, uzushi wa pili mkubwa wa Kanisa ulikuwa Uariani, mtazamo ulioendelezwa na Arius karibu mwaka 256 hadi 336, mzee

huko Alexandria, na kisha kutangazwa na wengine waliotoa hoja sawa. Uariani ulilaaniwa na Mabaraza ya Nicaea mwaka 325 na Constantinople mwaka 381, ingawa ushawishi wake unaendelea hadi leo kama ulivyowakilishwa na wanaoitwa Mashahidi wa Yehova.

Sawa na Ugnostiki, ikiwa ungekubaliwa na Kanisa, Uariani ungeharibu Injili na mzizi na tawi la imani ya Kikristo. Hata hivyo, licha ya asili yake nzito, Uariani ulisaidia Kanisa kufafanua utambulisho wa Kristo kwa usahihi na ustadi zaidi. Kwa kuwa hakuna mtazamo au harakati za kitheolojia zinazoanza katika ombwe, ni muhimu kuweka muktadha mpana zaidi ambapo Uariani uliibuka.

Kutokana na mjadala wa karne ya tatu, na kutokana na mapambano ya Kanisa kuhusu kuunda umoja na utofauti thabiti, hasa kuhusiana na uhusiano wa baba na mwana, dhana za Kristo za Monarchian na Logos zilikuwa na uzito mkubwa. Wale waliotafuta kuhifadhi umoja wa Mungu ndani ya dhana ya Kristo, kama hawakuwa waangalifu, walielekea kwenye mfumo wa modalism. Wengine, wakishawishiwa na Kristo za Logos, kama hawakuwa waangalifu, walielekea kwenye mfumo wa ontolojia lakini, kulingana na hadhi ya chini kwa Mwana na Roho, walidumisha umoja wa Mungu na Baba, wakimpa Mwana na Roho uungu kama ilivyofundishwa na asili.

Bila shaka, wanafikra hawa walizungumzia uhusiano kati ya Baba, Mwana, na Roho ndani ya Uungu, lakini ilisababisha hali isiyo imara na ya kulipuka. Kufikia mwishoni mwa karne ya tatu, mfumo wa modalism ulitatuuliwa, lakini suala la unyenyekevu halikutatuliwa, na watu kama Arius walichukua msimamo huu usio imara ambapo hakuna mwanatheolojia wa awali aliyekwenda. Arius alimpunguza Mwana hadi kiumbe.

Ingawa alikuwa kiumbe aliyetukuka zaidi, alimchukulia Mwana kama mzaliwa wa kwanza wa Baba, lakini alikataa kuwepo kwake milele na hivyo kuwa sawa na Baba. Kanisa lilisisitiza kwamba mtazamo kama huo ulikuwa ni kukataa Yesu wa Biblia na mafundisho ya Maandiko kuhusu Mungu na wokovu. Hapa, kwa ufupi, kuna mikondo, mikondo ya msingi, ya mawazo ya Arius.

Arius alijali kulinda utukufu wa Mungu na umoja wake kamili, ambao kwake uliondoa uwezekano wowote wa Mungu kushiriki uhai wake na mtu mwingine. Vinginevyo, umoja wa Mungu ungeathiriwa. Basi, tunapaswaje kuelewa uhusiano wa Baba na Mwana? Arius alithibitisha kwamba ni Baba pekee ndiye wa milele; hivyo, Mwana na Roho wana asili.

kulikuwa na wakati ambapo Mwana hakuwa sawa na viumbe wengine wote. Mwana alizaliwa kutoka kwa Mungu, ambalo kwa Arius ni sawa na kuumbwa, ingawa alimwona Mwana kama kiumbe aliye juu zaidi kuliko viumbe vyote vilivyoubwa. Kwa kuzingatia uwezo kamili wa Mungu, ili Mungu aweze kuumba, kwanza ilibidi

aumbe kiumbe wa kiroho ambaye angeweza kutenda kama mpatanishi, mtu wa kati, aina ya demiurge ya platonian.

Katika Maandiko, umbo hili liliitwa hekima, mfano, au neno, lakini si kwa sababu Mwana ni Mungu sawa na Baba au anashiriki asili ya kimungu. Kwa Arius, Mwana ni kiumbe tu, na si Mungu Baba pekee ambaye ni mungu, neno, na hekima ya kweli. Samahani, ni Mungu Baba pekee ambaye ni mungu, neno, na hekima ya kweli.

Sababu Mwana kama kiumbe anaitwa neno na hekima ni kwamba anashiriki, kwa neema na ushiriki, hekima ya Mungu. Maelezo hayo hayo yanatolewa kwa nini Maandiko yanampa Mwana jina theos , au Mungu. Yanafanya hivyo kwa mfano tu.

Kwa kuzingatia uelewa huu, Arius alifundisha kwamba Mwana hastahili kuabudiwa kimungu. Kwake, Kristo ni kiumbe mkamilifu na Mwokozi wetu kwa sababu yeye hukua kila mara katika kujitolea kwake kwa mema na hivyo hutumika kama mfano wetu wa jinsi tunavyoweza kufikia ukamilifu na kushiriki uungu, kama alivyofanya. Kwa hivyo, Mwana anaonekana kuwa mkuu tu kwa kiasi kuliko sisi.

Zaidi ya hayo, Arius anakataa kwamba Mwana anamfunua Baba kikamilifu kwa kuwa yeye ndiye mpatanishi wa uumbaji pekee. Kama Grillmeier anavyosema kwa busara kwa Arius, uhusiano wa Baba na Mwana ni kipengele kingine tu cha uhusiano wa Mungu na ulimwengu. Na katika uwasilishaji wake wa Kristo, tofauti na kile tunachopata katika nukuu ya Maandiko, hatusikii chochote kuhusu soteriolojia au theolojia ya ufunuo.

Mwana kwa kawaida hueleweka kama mpatanishi wa ulimwengu, nukuu ya karibu. Lakini jambo moja: yeye si Mwokozi wa kimungu anayetenda kwa niaba yetu kwa kuchukua asili yetu ya kibinadamu na kufanya yote yanayohitajika kutukomboa kutokana na uharibifu wa dhambi na kifo. Kwa hivyo, kwa Arius, Umwilisho si kujitoa Mungu Mwana kwa ajili yetu na wokovu wetu bali ni njia ya kumtukua Mwana aliyeumbwa.

Kwa kweli, Uariani ni mtazamo wa daraja kati ya ushirikina na uungu mmoja katika uwasilishaji wake wa Kristo kama mtu wa nusu-mungu. Mwishowe, Arius anatuachia wokovu ambao hautimizwi na Mungu mwenyewe bali na mafanikio ya kibinadamu. Uariani ni wa kipagani kabisa katika mtazamo na ni kumkana kabisa Mungu na Kristo wa Maandiko.

Jambo moja la mwisho ambalo ni muhimu kuzingatia kuhusu Arius, hasa kutokana na umuhimu wake katika karne za baadaye, ni utetezi wake wa logos mwili au sarx Christology. Usemi huu unarejelea Christology ambayo, nukuu, inadhanika kwamba logos na mwili vimeungana moja kwa moja katika Kristo na kwamba Kristo hana roho ya mwanadamu. Hiyo ni, neno nyama Christology inasema Yesu alichukua mwili

lakini si roho; neno mwanadamu Christology linasema alichukua mwili na roho ya mwanadamu.

Neno mwili, hakuna roho, neno mwanadamu, mwili na roho. Kwa kuzingatia uzushi wa baadaye wa Apollinarian, mjadala kuhusu kama Kristo alikuwa na roho ya mwanadamu ni muhimu sana. Kama Chalcedon atakavyosema baadaye, mtu hawezi kudumisha mafundisho ya kibiblia ya Kristo kwa ajili ya wanadamu bila uthibitisho unaolingana kwamba mwana alijichukulia nafsi ya mwanadamu yenye uwezo wake wote wa kiakili na kisaikolojia.

Lakini kama Griddlemeyer anavyosema, Arius alibishana kwamba logos za kwanza zilizoumbwa zilijichukulia mwili wa mwanadamu pekee na si roho ya mwanadamu. Katika Kristo, basi, hakukuwa na asili mbili, bali asili moja tu iliyojumuishwa, na hivyo, logos zimekuwa mwili lakini si mwanadamu, kwani hakuchukua roho. Mwishowe, Arius anatuachia Yesu ambaye haiwezekani kulinganishwa na maandiko.

Kwa maana Yesu wake, ingawa ametukuka, ni kiumbe tu ambaye hastahili kuaminiwa na kuabudiwa nasi na hakika yule ambaye hawezi kukidhi mahitaji ya Mungu mwenyewe na kutuokoa kutoka kwa dhambi. Baraza la Nicaea 325 lilikuwa baraza kuu la kwanza la kanisa la Kikristo na baraza la mwisho kuhusu uungu wa Bwana wetu. Mfalme wa Kirumi Constantine aliwaita maaskofu 318, hasa kutoka mashariki, kukusanyika katika jiji la Nicaea ili kutatua mgogoro unaokua kati ya Arius na wafuasi wake na Alexander, askofu wa Alexandria, na wafuasi wake.

Waariani, ambao walikuwa na uhakika wa ushindi, waliwasilisha kwa ujasiri taarifa yao ya imani, hati iliyoandikwa na Eusebius wa Nicomedia. Ilikana waziwazi uungu wa mwana, jambo ambalo liliwashangaza maaskofu wengi, na ilikataliwa kabisa. Badala yake, maaskofu waliandika imani inayothibitisha uungu kamili wa Kristo, hivyo kukataa mafundisho ya Arius na wale walioyafundisha.

Wasiwasi wa baraza ulikuwa ni kukiri imani katika Mungu mmoja, baba wa kweli, na mwanawe wa kweli, hivyo kuthibitisha kwamba mwana hakuwa kiumbe. Hakusemwa mengi kuhusu Roho Mtakatifu ambayo yangekuja baadaye katika Constantinople 381. Leo, kile tunachokiita Imani ya Nikea ni matokeo ya mabaraza ya Nicaea na Constantinople, ingawa imani nyingi za awali zimehifadhiwa katika ile ya mwisho.

Imani ya kwanza ni kama ifuatavyo: tunaamini katika Mungu mmoja, Baba Mwenyezi, Muumba wa vitu vyote, vinavyoonekana na visivyoonekana, na katika Bwana mmoja Yesu Kristo, Mwana wa Mungu, aliyezaliwa kama mzaliwa pekee wa baba, yaani, katika hali ya baba, Mungu wa Mungu, nuru ya nuru, Mungu wa kweli wa Mungu wa kweli, aliyezaliwa hakuumbwa, mwenye upatano na Baba ambaye kupitia yeye vitu vyote vilifanyika, vitu vilivyo mbinguni na vilivyo duniani, ambavyo kwa ajili yetu sisi wanadamu na kwa ajili ya wokovu wetu vilishuka na vikawa mwili na kuwa mwanadamu, vikateswa na kufufuka tena siku ya tatu, vikapaa mbinguni

kama kuja kuwahukumu walio hai na wafu, na katika Roho Mtakatifu. Lakini wale wanaosema kulikuwa na wakati ambapo hakuwepo na kabla ya kuzaliwa hakuwepo na kwamba alikuja kuwapo kutoka kutokuwepo, au wanaodai kwamba mwana wa Mungu ni wa hypostasis nyingine au ousia , au anaweza kubadilika au kubadilika, haya Kanisa Katoliki na Mitume linawalaani. Hebu tuangalie baadhi ya uthibitisho mkuu wa Nicaea.

Fundisho muhimu zaidi la Nicaea lilikuwa uungu kamili wa mwana, jambo ambalo kanisa limekiri kila wakati, lakini ambalo sasa lilikuwa likibishaniwa kutokana na Uarian. Mara kwa mara askofu alisisitiza uungu wa mwana aliyefanyika mwili, lakini kwa bahati mbaya si bila utata fulani ambao baadaye ungehitaji ufafanuzi. Kutoka Nicaea ingawa kuna angalau uthibitisho muhimu nne unaosisitiza uungu wa Kristo na kusudi la kufanyika mwili.

Kwanza, uungu wa mwana unafundishwa katika kifungu cha maneno kwamba mwana ni wa dutu ya ousia , ya baba. Athanasius anaelezea umuhimu wa marejeleo haya. Haikutosha kusema mwana alitoka kwa Mungu, kwani Waarian walikubaliana kwamba viumbe vyote vinatoka kwa Mungu.

Badala yake, maaskofu walilazimika kutumia lugha isiyo ya kibiblia kueleza ukweli kwamba mwana hakuumbwa. Kwa kusema kwamba mwana alikuwa wa kiini cha baba, na baadaye kwamba yeye ni homo ousios ya pamoja na baba, maaskofu walikuwa wakisema kwamba uhai wa mwana ni sawa na uhai wa baba. Lakini kama ilivyoelezwa hapo juu, katika hatua hii ya historia, tofauti dhahiri kati ya ousia , asili, na hypostasis, mtu, haikuwa imetolewa kama inavyothibitishwa katika laana ya mwisho.

Ni kwa sababu hii kwamba baadhi walitafsiri Nicaea kama uthibitisho wa modalism, ambayo haikuwa hivyo. Hata hivyo, ilichukua nusu karne nyingine kuondoa utata huo. Pili, uungu wa mwana kuhusiana na baba pia unafundishwa katika vifungu vinavyosema kwamba mwana alizaliwa, hakuumbwa, na alizaliwa kama mzaliwa pekee wa baba.

Waarian walikuwa wamethibitisha kwamba baba hakuwa amezaliwa na hakuumbwa, wa milele, huku mwana akiumbwa na kuzaliwa. Nicaea inathibitisha wa kwanza, lakini si wa mwisho, kwa kusisitiza kwamba mwana alikuwa wa milele na hakuumbwa, na hivyo mungu, huku pia akizaliwa na baba kwa upande wa kizazi cha milele cha mwana, aliyezaliwa bila kuumbwa. Nicaea iko wazi: mwana si kiumbe, na kuna uhusiano wa milele wa baba na mwana na utaratibu, mada ya kuendelezwa katika tafakari ya baadaye ya Utatu.

Tatu, katika uthibitisho wa Nicaea kwamba mwana alikuwa mungu wa kweli wa mungu wa kweli, ulijitofautisha na Uariani na kufundisha uungu wa mwana. Waariani wangeweza kukubali kwamba mwana alitoka kwa Mungu, lakini kusema kwamba

alikuwa Mungu wa kweli kunamaanisha kwamba alikuwa na asili sawa na Baba. Nne, Nicaea pia inajadili kufanyika mwili ndani ya mpango mzima wa Mungu ili kutuokoa kutoka kwa dhambi zetu.

Inazungumzia kuhusu mwili katika kazi ya Kristo kwa ajili yetu wanadamu na wokovu wetu, hivyo kuunganisha mtu katika kazi ya Kristo kama vile maandiko yanavyofanya. Inaangazia ukweli kwamba maaskofu hawakuwa na nia ya nadharia za kitaaluma tu bali kukiri bwana na mwokozi ambaye anaweza kukidhi hitaji letu la ndani kabisa, yaani kuchukua ubinadamu wetu juu yake mwenyewe na kuwa mmoja nasi ili kutuokoa kutoka kwa dhambi zetu. Kwa maneno mengine, kusudi la kisoteriolojia la mwili ni msingi wa kupata utambulisho wa Kristo sahihi.

Kumfahamu yeye ni nani ni muhimu katika kuthibitisha anachofanya. Mtu na kazi ya Kristo vimeunganishwa katika maandiko. Hatuwezi kuelewa vizuri utu wake bila kazi yake.

Hakika hatuwezi kuelewa kazi yake ipasavyo isipokuwa yule aliyeifanya, yaani, nafsi yake. Matatizo ambayo Nicaea haikuyatatua. Baraza lilibishana waziwazi kwa ajili ya uungu wa mwana, Yesu Kristo Bwana wetu, na kwa ajili ya tofauti ya kibinafsi ya mwana na baba dhidi ya mfumo wa modalism.

Kwa kweli, Nicaea ilisisitiza kwamba isipokuwa mwana awe wa asili moja na baba, homoousios, yeye si Mungu kamili. Hata hivyo, Nicaea haikuwa wazi kuhusu jinsi haya yote yanavyolingana, na haswa, haikuwa wazi katika mambo yafuatayo. Kwanza, Nicaea haikuwa wazi katika matumizi yake ya lugha.

Maaskofu wa Arian waliendelea kusisitiza kwamba neno la Kigiriki ousia linaweza kumaanisha kitu kinachodumu kama mtu kutokana na matumizi sawa ya ousia na hypostasis wakati huo. Hivyo, kuthibitisha kwamba mwana na baba ni homoousios kunaweza kufasiriwa kama kusema kwamba wanafanana katika nafsi zao, jambo ambalo lingekuwa uthibitisho wa modalism. Nicaea haikukusudia hili kwa kuwa matumizi yao ya neno hilo, kama Donald Fairbairn anavyobainisha, yalikuwa nukuu, kusisitiza usawa kamili na utambulisho kati ya mwana na baba.

Lakini neno hilo liligeuka kuwa tatizo kwa sababu baadhi waliogopa kwamba lingeweza kumaanisha baba na mwana walikuwa mtu mmoja, nukuu ya karibu. Haikuwa hadi baada ya Nicaea ndipo matumizi haya ya lugha yalifafanuliwa ili homoousios ikazia ukweli kwamba watu wote watatu, baba, mwana, na roho takatifu, wanaishi au wana asili sawa ya kimungu kama Mungu mmoja wa kweli na aliye hai. Pili, hakuna shaka kwamba Nicaea ilithibitisha kwamba mwana alikuwa tofauti na baba, lakini haikuelezea vya kutosha jinsi hii inaweza kuwa hivyo huku Mungu bado anabaki mmoja.

Kiini cha tatizo kilikuwa kushindwa, waziwazi, kutofautisha asili na mtu. Maana za kitheolojia za kiufundi ambazo hatimaye zilibuka hazikutumika kwa sehemu kubwa ya karne ya nne. Kama Lethum anavyotukumbusha nukuu, ni kinyume cha mpangilio wa nyakati kuashiria maana hizo nyuma hadi wakati wa awali ambapo hazikutumika, fungua nukuu.

Katika wakati huu katika historia, hakukuwa na neno hata moja kuhusu Mungu kama watatu lililoamuru makubaliano ya ulimwengu wote. Haikuwa hadi hypostasis, mtu, ilipotenganishwa na ousia, asili, ndipo kanisa liliweza kusema kwa uwazi zaidi jinsi watu hao watatu wanavyoshiriki au kuwa na asili ile ile inayofanana lakini wanatofautishwa na sifa na mahusiano yao binafsi. Tatu, Nicaea haikushughulikia swali la kama Kristo alikuwa na roho ya mwanadamu, jambo ambalo Waariani walilikataa.

Athanasius, mtetezi wa imani ya Nicene, angalau kabla ya 362, hakuwa wazi kuhusu jambo hili, huku Tertullian akiwa tayari amesisitiza kuwepo kwa roho ya kibinadamu ya Kristo. Watetezi wa imani ya kidini hawakupinga kukataa kwa Arius. Labda hii ilitokana na hamu yao ya kutetea uungu wa Kristo, lakini hadhi ya roho ya kibinadamu ya Kristo ilihitaji ufafanuzi.

Haikuwa hadi baada ya Apollinarius kukataa ndipo suala hili lilipojitokeza, na kupitia Baraza la Chalcedon 451, kanisa lilithibitisha wazi kwamba mwana alijichukulia mwili na roho ya mwanadamu. Hata hivyo, bila kujali matatizo ambayo Nicaea iliacha yasipatikane katika kujibu uzushi mbalimbali na kushindana na maswali halali yaliyoulizwa na maandiko, ungamu la kanisa lilikuwa linaanza kujitokeza kwa uwazi zaidi na usahihi wa kitheolojia. Kati ya Nicaea na Chalcedon, umoja mkubwa zaidi ungeibuka, mada tunayoigeukia katika muhtasari wetu wa Ukristo wa Mababa wa Kanisa.

Ukristo kutoka Nicaea hadi Chalcedon, kuibuka kwa imani ya kidini. Miaka kati ya Nicaea 325 na Baraza la Constantinople 381 ilikuwa muhimu kwa maendeleo ya Utatu na Ukristo. Ingawa Imani ya Nicaea ilikuwa fundisho rasmi la kanisa, ushawishi wa Arian uliendelea, na masuala kadhaa ya lugha na theolojia yalihatiji kutatuliwa.

Ilichukua muda kuunda msamiati wa kawaida wa kitheolojia ambao ulianzisha tofauti muhimu ya asili na mtu. Pia, kazi zaidi ilihitajika ili kuelezea utu wa Mwana na Roho kama tofauti na Baba, lakini ikiishi katika asili ile ile. Ili kuzidisha mambo, serikali ilianza kuchukua jukumu kubwa katika mizozo ya kitheolojia, kama inavyothibitishwa na mapambano mabaya kati ya watawala waliothibitisha ama imani ya kweli au toleo fulani la theolojia ya Arian.

Wakati huu, jukumu la Athanasius na wanatheolojia watatu wa Kapadokia lilikuwa muhimu, kwani walisaidia kufafanua na kufafanua nadharia ya Utatu, ambayo ilifungua njia kwa Constantinople na kuweka msingi wa Baraza la Chalcedon 451 na

uundaji wake wa Kikristo. Ili kuweka msingi wa majadiliano yetu ya Baraza la Chalcedon na kuendelea kufafanua kibali cha kitheolojia kwa ajili ya Kristo wa kawaida, hebu tutafakari enzi hii muhimu katika hatua tatu. Kwanza, tutaelezea maendeleo matatu ya kitheolojia kati ya Nicaea na Chalcedon ambayo yalikuwa msingi wa nadharia ya Utatu na Kikristo.

Pili, tutaelezea Christolojia tatu za uongo, ambazo zote zilisaidia Kanisa kufafanua mawazo yake kuhusu Kristo huko Chalcedon. Hiyo ni kweli, Christolojia za uongo zilisaidia Kanisa katika maongozi ya Mungu kwa sababu, kama tulivyosema hapo awali, sehemu kubwa ya Christolojia kihistoria imekuwa theolojia ya utata. Tatu, tutageukia Chalcedon na kufafanua umuhimu wake kwa kuibuka kwa orthodoxi, na pia kushughulikia baadhi ya masuala ambayo hayajatatuliwa kwa ajili ya maendeleo zaidi ya Christolojia ya baada ya Chalcedon.

Kuanzia Nicaea hadi Chalcedonia, maendeleo muhimu ya kitheolojia. Wakati huu, maendeleo matatu ya kitheolojia yalitokea ambayo yalisukuma Kanisa mbele katika majadiliano ya Utatu na Kikristo. Kwanza, katika Sinodi ya Alexandria 362, Kanisa hatimaye lilipata ufafanuzi wa istilahi kuhusu tofauti ya asili na mtu.

Pili, Kanisa lilisema wazi kwamba mhusika au mtu wa Kufanyika mwili kwa Mungu, Mwana, anayeishi duniani kama mwanadamu na si mtu anayekaliwa na Mwana tu. Yaani, mhusika au mtu wa Kufanyika mwili ni Mungu Mwana anayeishi duniani kama mwanadamu na si mwanadamu anayekaliwa na Mwana tu. Tatu, Kanisa lilithibitisha kwamba Mwana alijichukulia mwili na roho ya mwanadamu, hivyo kusisitiza neno mwanadamu dhidi ya neno mwili Ukristo.

Na ni mambo haya matatu ambayo sasa tutayageukia. Maendeleo katika tofauti ya asili na mtu. Kwa kuwa uzushi uliwasukuma Kanisa kwenye uwazi zaidi wa lugha na dhana, Athanasius na wanatheolojia wa Kapadokia mara nyingi husifiwa kwa kupata uwazi katika tofauti ya asili na mtu, ingawa Tertullian na wengine waliitumia zaidi ya karne moja mapema.

Kuhusu Athanasius, karibu mwaka 295 hadi 373, ni jambo la kupuuza kusema kwamba alikuwa mtu muhimu katika utetezi wa theolojia ya Nicene, hasa uungu wa Kristo. Athanasius, askofu mkuu na patriaki wa Alexandria, alitumia takriban theluthi moja ya miaka yake 45 kama askofu uhamishoni kutokana na upinzani wa kifalme. Wapinzani wake walimwona kama mtu asiyebadilika, asiyevumilia, na mwenye msimamo mmoja.

Lakini kwa kweli, alikuwa shujaa wa imani. Baada ya kuteuliwa kuwa askofu wa Alexandria mnamo 328, alikabiliwa na upinzani katika nyanja mbili kuu za kitheolojia: modalizimu na Uariani. Dhidi ya Marcellus wa Ancyra, ambaye alitoa wito kwa Nicaea kutetea modalizimu kutokana na mkanganyiko wa istilahi kati ya hypostasis na ousia,

Athanasius alibishania utofauti wa Baba na Mwana, lakini pia uungu kamili wa Mwana.

Dhidi ya Uariani na aina zake, alitetea usawa kamili na uungu wa Mwana na Baba. Isipokuwa Mwana ni Mungu kweli, Athanasius alisisitiza, mafundisho maalum ya kibiblia ni ya uongo. Kwa mfano, itakuwa uongo kuthibitisha kwamba Mwana ndiye ufunuo kamili wa Mungu, kwamba anafanya kazi ya ukombozi ya kimungu, kwamba anapaswa kuabudiwa, na kwamba tumeunganishwa naye kwa imani.

Ukweli huu wote hauwezekani ikiwa Mwana ni kiumbe tu. Kilicho muhimu kuona katika hoja za Athanasius, kama Robert Lethem anavyosema, ni jinsi Athanasius anavyohama kutoka mahusiano ya kiuchumi kati ya watu wa kimungu hadi mahusiano ya milele yaliyo karibu. Anashughulika na uhusiano wa Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu kati yao katika uumbaji, majaliwa, na ukombozi.

Anatoa hoja kuanzia hapo hadi uhusiano wa milele kati ya Baba, Mwana, na Roho. Ujuzi wa Mungu wa utatu na wokovu tunaopokea, Athanasius alisisitiza, huja kupitia Mwana, ili kila kilicho ndani ya Baba kiwe ndani ya Mwana, na chochote alichacho nacho Baba, Mwana nacho. Kwa kuwa Baba si kiumbe, wala Mwana si kiumbe.

Badala yake, mtu lazima amfikirie Mwana kama hana mwanzo na kama yuko katika uhusiano wa milele na Baba. Pia, Athanasius alifikiria umoja wa watu kwa maana ya Baba, Mwana, na Roho kukaa pamoja, ambao baadaye huitwa perichoresis. Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu hukaa pamoja ndani ya kila mmoja.

Wote wawili wako ndani ya kila mmoja. Wanaishi pamoja kama Mungu pekee angeweza kufanya. Hii, bila shaka, ni hoja ya Utatu na usawa wa watu.

Yesu anaomba hili katika Yohana 14, angalau kuhusu uhusiano wa Baba na Mwana, anaposema, huelewi, Tomaso, ya kwamba mimi niko ndani ya Baba na Baba yu ndani yangu? Kijadi, Roho Mtakatifu ni baada ya Pentekoste, lakini theolojia ya kimfumo inasema Yohana hasemi kwamba Baba, Mwana, na Roho hukaa pamoja. Inasema Baba na Mwana hufanya hivyo, lakini si tu hatua ya kimantiki lakini nzuri ya kitheolojia kusema kwamba maana ni Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu hukaa pamoja. Kwa njia hizi, Athanasius hutoa kifaa cha dhana ili kusaidia Kanisa kufikiria umoja wa asili ya kimungu na tofauti kati ya nafsi za kimungu.

Lethem pia anaeleza mchango wa Athanasius kwa njia hii. Maelezo yake kuhusu uungu wa Mwana na Roho katika nafsi moja ya Mungu na uhusiano wa hao watatu katika kushikamana kwao pamoja yalikuwa maendeleo ya kiasi katika uelewa na hatua kubwa katika njia ya kuelekea mtazamo sahihi zaidi wa Utatu na hivyo wa Kristo. Pamoja na michango ya Athanasius kulikuwa na kazi ya wanatheolojia watatu wa Kapadokia ambao walisaidia kuweka uwazi zaidi wa dhana kuhusu tofauti ya asili

na utu. Basil wa Kaisaria 329-379, Gregory wa Nazianzus 329-390, na Gregory wa Nyssa 335-395.

Wanaume hawa walithibitisha kwa nguvu homoousios kwa kusisitiza juu ya uungu kamili wa Mwana na Roho, ikiwa ni pamoja na tofauti zao za milele kutoka kwa Baba. Pamoja na Athanasius, juhudi zao zilisaidia Kanisa kufanya tofauti ya asili-nafsi kwa kuanzisha mambo mawili muhimu. Kwanza, walifundisha kwamba Mungu ni mmoja katika asili, umoja, si umoja tu, ambaye anajifunua kama mwenye mapenzi moja, shughuli moja, na utukufu mmoja.

Watu wote watatu, Baba, Mwana, na Roho, huishi katika asili ya kimungu na wana sifa zile zile za kimungu kwa usawa, si kama viumbe vitatu tofauti, bali kama Mungu mmoja wa kweli na aliye hai. Unapofikiria asili ya kimungu, si ya kategoria ya jumla ambayo kila mmoja wa watu ni wake, sambamba na jinsi jamii ya binadamu ilivyo spishi ambayo kila mwanadamu ni wake. Kwa upande wa wanadamu, ubinadamu si sawa na idadi yoyote maalum ya wanadamu, wala hata na wanadamu wote waliopo wakati wowote.

Kwa upande mwingine, asili ya kimungu, kama Brown anavyosema, ni sawa na Mungu na huishi ndani ya nafsi tatu pekee. Nafsi za kimungu ni tofauti, lakini haziwezi kutenganishwa na Uungu au kutoka kwa kila mmoja. Hivyo, Baba, Mwana, na Roho wana asili sawa.

Wao ni Mungu mmoja. Au kama Lethem anavyofupisha, nukuu, inafuata kutokana na hili kwamba kiumbe mmoja wa kimungu anashirikiwa na Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu. Watu wote watatu ni wa kiini kimoja.

Ni za umoja. Zote tatu ni za kiumbe kimoja, homoousios . Kuna kiini kimoja tu au kiumbe cha Mungu, ambacho watu wote watatu wanashiriki kikamilifu.

Pili, Mungu huyu mmoja ni wingi, au bora zaidi, utatu wa hypostases au watu. Kwa sababu Mungu hutenda kwa mapenzi moja kuelekea ulimwengu ulioubwa, inawezekana kuona tofauti zao binafsi kwa kujifunua kwa Mungu katika maandiko na kwa kazi zao za nje au za kiuchumi, Opera ad extra. Katika kufikiria kuhusu mahusiano ya ndani au yaliyo karibu ya mtu wa kimungu, Opera ad intra, Wakapadokia walitumia msamiati wa kibiblia kwa njia ya mfano na kutofautisha hypostases za mtu wa Uungu kwa kuzungumza kuhusu mahusiano kati yao na sifa za kila mtu.

Kuzaliwa upya , au kutozaliwa upya , ukitaka. Baba, kuzaliwa upya , au kizazi, Mwana, na msafara, Roho, huku akisisitiza kwamba watu wote watatu wana asili na sifa zinazofanana. Donald Fairbairn anaelezea hivi, akinukuu, Mwana amezaliwa na Baba, na Roho hutoka kwa Baba.

Hiyo ni kusema, uhusiano kati ya Mwana na Baba si sawa kati ya Roho na Baba, ingawa watu wote watatu wana sifa zinazofanana, funga nukuu. Kwa hivyo, watu wote watatu wana sifa sawa na huishi katika hali sawa ya kimungu katika ushirika na muungano, lakini Baba, Mwana, na Roho wanatofautishwa kutoka kwa kila mmoja kwa sifa zao za kipekee na uhusiano wao kwa kila mmoja. Kila mmoja wa watu hao ni Mungu sawa na kila mmoja, hivyo kuondoa dalili yoyote ya unyenyekevu ambao hapo awali ulikuwa umeisumbua Kanisa.

Hata hivyo pia kuna utaratibu, taksi, kati ya watu ambao umehifadhiwa katika usemi, nukuu, kutoka kwa Baba kupitia Mwana na Roho Mtakatifu, nukuu ya karibu. Mahusiano hayawezi kubadilishwa na kusaidia kutofautisha watu kutoka kwa kila mmoja. Kwa msingi wa tofauti hizi za dhana, Kanisa liliweza kutoa ufafanuzi bora wa kitheolojia kwa fundisho la Utatu, kama ilivyothibitishwa katika Baraza la Constantinople mnamo 381.

Baraza hili lilikuwa hitimisho la mwisho la mabishano ya Arian, na lilitia taji juhudi za Athanasius na wanatheolojia watatu wa Kapadokia kwa kukataa aina zote za unyenyekevu, ikiwa ni pamoja na Uariani na modalism, na kwa kuandika upya Imani ya Nikea ili iwe na makala ya tatu kuhusu Roho Mtakatifu na Kanisa. Lilisisitiza kwamba Mungu ni kiumbe mmoja, lakini Mungu huyu mmoja ana nafsi tatu tofauti milele. Kila mmoja wa watu anashiriki kikamilifu katika asili moja ya kimungu na hivyo ni wa asili moja, homoousios, na kila mtu ni Mungu ndani yake mwenyewe.

Zaidi ya hayo, ili kuelezea jinsi utambulisho huo wa nambari kati ya watu watatu tofauti ulivyowezekana, Kanisa lilijenga juu ya ufahamu wa Athanasius na Wakapadokia kwa kutafakari fumbo hili la ajabu kwa kuchukua kidokezo chake kutoka Yohana 14, 10-11. Mimi niko ndani ya Baba, na Baba yu ndani yangu. Hiyo ni, wazo la perichoresis, au urithi mwenza.

Ndani ya Uungu mmoja, Kanisa lilisema, watu hao watatu wanaishi pamoja na kuingiliana. Ikichukuliwa kwa njia ya kimwili, perichoresis inamaanisha kwamba Baba, Mwana na Roho Mtakatifu hukaa na kujaza wakati mmoja au umilele uleule. Kila mmoja hana asili, hana mwisho, hana mwisho na wa milele.

Ikichukuliwa kwa anga, inamaanisha kwamba kila mtu na watu wote kwa pamoja wanakaa na kujaza nafasi ile ile. Kila mmoja yuko kila mahali huku akibaki bila kuchanganyikiwa na wengine. Kila mmoja anajaza ukubwa.

Zaidi ya haya, kila kimoja kina mwenzake. Kila kimoja kinakaa ndani ya kingine. Kila kimoja kinapenya kingine.

Kila hali inaweka masharti ya hali ya kuwepo kwa mwingine. Hakuna, hata Baba, ambaye angekuwa kama alivyo bila wengine. Kanisa limekiri kila wakati kwamba

kujaribu kuelezea Utatu, na haswa umoja wa mahusiano ya kibinafsi ya Utatu, ni vigumu kwani, katika uzoefu wa mwanadamu, hakuna mfano wowote unaopatikana.

Baadhi huvutia uhusiano wa ndoa, lakini hata hapa, unashindwa kutoa, kwa kuwa katika uwepo wa Mungu, kama MacLeod anavyobainisha, hakuna vikwazo vya kimwili wala kiakili vya urithi kamili kwa kuwa nafsi za kimungu zina asili moja. Mungu anapojifunua na kutenda katika ulimwengu, iwe katika uumbaji, majaliwa, au ukombozi, anajifunua na kutenda kama Mungu mmoja. Lakini Mungu mmoja anayejifunua na kutenda katika ulimwengu huu ni watatu kwa kuwa nafsi zote tatu zina asili moja.

Hakuna kitendo cha mtu mmoja ambacho hakihusishi kitendo cha wengine, kama vile hakuna uhusiano na asili ya Mungu mbali na uhusiano na watu. Lakini kwa sababu watu hao ni tofauti, ingawa matendo ya Mungu wa utatu ni ya kawaida kwa wote watatu, kila mtu hatendi kwa njia ile ile. Kama MacLeod anavyosema "Mungu wa utatu huumba, lakini baba huumba baba yake, mwana kama mwana, au nembo, na roho kama roho. Kila mmoja hufanya kazi kwa njia yake mwenyewe."

Vile vile vinaweza kusemwa kwa matendo yote ya Mungu, hasa ukombozi.

Baba anamkomboa baba yake kwa kumtuma mwanawe. Mwana anakomboa kwa kufanyika mwili, akiwakilisha watu wake katika maisha na kifo chake, na kujiweka mwenyewe msalabani kwa ajili ya wokovu wetu. Roho anakomboa kwa kutumia kazi ya Mwana kwetu ili Utatu wote wa Mungu upokee utukufu na sifa zote.

Kwa nini mjadala huu ni muhimu kwa Christology? Kwa sababu hii, haikuwa hadi Kanisa lilipopata ufafanuzi wa dhana kuhusu mambo haya ndipo maendeleo ya Christology yangeweza kuendelea. Baada ya Chalcedon, uundaji wa Utatu uliwekwa kwenye msingi imara zaidi kuliko hapo awali katika historia ya Kanisa. Mara tu makubaliano yalipotokea hapa, na hasa katika tofauti muhimu ya asili na mtu, tafakari ya kina zaidi ya Christology ingeweza kutokea.

Kufikia wakati huu, Uariani ulikuwa umeshindwa na haukuwa tena uungu wa Kristo unaozungumziwa. Sasa, Kanisa lililazimika kugombana jinsi ya kuunganisha ubinadamu na uungu wa Kristo pamoja na jinsi ya kuelewa umoja wa nafsi ya Kristo. Zaidi ya hayo, ilikuwa wakati huu ambapo mjadala rasmi ilianzishwa ili hata katika vipindi vya baadaye vya historia ya Kanisa, watu bado walibaki ndani ya vigezo hivi vya msingi.

Kwa kweli, inaonekana kwamba karne za baadaye zinaongeza tu maelezo ya chini ya mara kwa mara kwenye majadiliano yaliyopita na kutetea maoni ya awali kutokana na kukataa kwa sasa kwa imani ya kawaida. Baada ya, uh, katika hotuba yetu inayofuata, tutazungumzia kuhusu kufikiria wazi kuhusu mada au mtu wa Utu wa Mungu, na kuelewa Utu wa Mungu katika mfumo wa Neno-Mtu dhidi ya Neno-Mwili,

na kisha tutaendelea kutoka Nicaea hadi Chalcedon.

Huyu ni Dkt. Robert Peterson katika mafundisho yake kuhusu Ukristo. Huu ni kipindi cha 3, Ukristo wa Mababa, Sehemu ya 2, Asili na Baraza la Nicaea.